Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi
Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie
Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi
Fascicle: Social Work, Sociology, Psychology
ISSN: 2248-1079
Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

ENGAGEMENT IN SCHOOL ACTIVITY AND LIFE AMONG ROMANIAN ADOLESCENTS

[ANGAJAMENTUL IN ACTIVITATEA SI VIATA SCOLARA IN RANDUL ADOLESCENTILOR ROMANI]

Anişoara SANDOVICI
Viorel ROBU

Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp: 69-79

Published by:
Lumen Publishing House
On behalf of:
„Petre Andrei" University from Iasi

Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents

[Angajamentul în activitatea şi viaţa şcolară în rândul adolescenţilor români]

Anişoara SANDOVICI [1]
Viorel ROBU [2]

Abstract

During the last decade, much more information has become available on antecedents and effects of engagement with school among all school-age children and adolescents. Data from national surveys and reports coming from educators suggest that students in various countries tend to show a general decline with respect to school authority and motivation for learning. Romania is no exception to this trend. In this paper, a brief introduction in the literature on student engagement in school activity will be made. Some data regarding the engagement with school among Romanian adolescents will also be presented. A negative public opinion about educational system can be advanced as a possible explanation for the decline in engagement with school among Romanian adolescents as well as poor results that high school students have obtained on national exams.

Keywords:

public opinion about educational system, engagement in school activity and life, adolescents

1 Anişoara SANDOVICI – Associate Professor Ph.D., "Petre Andrei" University from Iaşi, Faculty of Psychology and Educational Sciences, E-mail Address: anasandovici@yahoo.com

2 Viorel ROBU – Associate Professor Ph.D., "Petre Andrei" University from Iaşi, Faculty of Psychology and Educational Sciences, E-mail Address: robuviorel_upa@yahoo.com

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

La ce se referă angajamentul în activitatea şi viaţa şcolară ?

Atitudinea faţă de şcoală poate fi văzută ca un ansamblu psihologic complex care include evaluările pozitive sau negative, emoţiile şi tendinţele acţionale ale elevilor orientate către propria activitate şi viaţă şcolară, precum şi către şcoală (ca instituţie socială de bază care are o misiune specifică şi este guvernată de anumite reguli interne). Atitudinea faţă de şcoală poate fi favorabilă (pozitivă) sau nefavorabilă (negativă). Pornindu-se de la viziunea tripartită asupra componentelor atitudinii (ca element psihologic al conduitei pe care o persoană o manifestă în anumite contexte ale dezvoltării), au fost diferenţiate (Appleton, Christenson şi Furlong, 2008; Fredricks, Blumenfeld şi Paris, 2004; Lam et al., 2014) trei dimensiuni ale angajamentului în activitatea şi viaţa şcolară, pe care elevii de diferite vârste îl manifestă în diferite grade (Figura 1): a) dimensiunea comportamentală care include comportamente pozitive (de exemplu: respectarea regulilor sau aderarea la normele clasei şcolare), absenţa actelor de indisciplină (de exemplu: fuga de la şcoală sau conflictele cu profesorii şi colegii) şi implicarea în sarcinile de învăţare şi în activităţile şcolare (de exemplu: efortul constant depus în activitatea de învăţare, menţinerea atenţiei în timpul orelor, formularea de întrebări în timpul lecţiilor, implicarea în discuţii, rezolvarea temelor pentru acasă, participarea la activităţile extracuriculare, cum ar fi zilele şcolii, competiţiile sportive sau reuniunile organizate cu diverse ocazii); b) *dimensiunea afectivă* care cuprinde răspunsurile emoţionale pe care elevii le manifestă faţă de activitatea şcolară desfăşurată în clasă (interesul, plictiseala, tristeţea sau anxietatea), şcoală (ca instituţie cu o anumită cultură şi un anumit mediu) sau faţă de colegi şi profesori; c) *dimensiunea cognitivă* care include strategiile pe care elevii le utilizează în procesul învăţării (de exemplu: auto-reglarea), investiţiile de efort şi timp pe care le fac, dorinţa de provocare etc. În baza dovezilor empirice (de exemplu: rezultate ale analizelor factoriale exploratorii şi confirmatorii, precum şi date ale modelării prin ecuaţii structurale, în care variabila dependentă a fost reprezentată de nivelul realizării şcolare), a fost sugerată o a patra dimensiune, şi anume angajamentul agentic (engl. *agency*). Aceasta a fost conceptualizată prin contribuţia voluntară şi constructivă pe care elevii o au în proiectarea şi ajustarea procesului instructiv-educativ desfăşurat la clasă (Reeve şi Tseng 2011; Veiga, 2013).

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

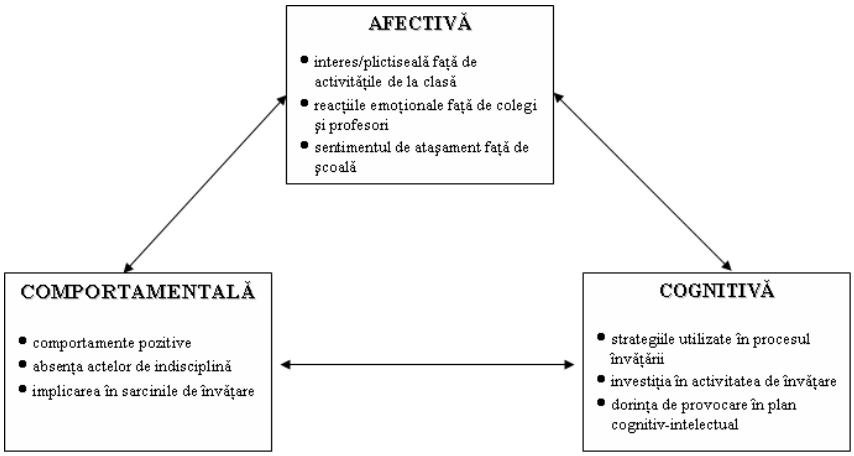

Fig 1.
Componente cheie ale angajamentului în activitatea şi viaţa şcolară

Manifestările specifice angajamentului în activitatea şi viaţa şcolară trebuie diferenţiate (atât la nivel conceptual, cât şi empiric) de variabilele care determină sau facilitează angajamentul, precum şi de efectele pe care angajamentul le are la diverse niveluri (Lam et al., 2014). Utilitatea investigării conceptului a fost argumentată şi prin faptul că nivelul implicării în activitatea şi viaţa şcolară pe care elevii de diferite vârste o manifestă tinde să fie un predictor consistent în raport cu mai multe dimensiuni ale adaptării la sarcinile specifice dezvoltării, printre care se numără: achiziţiile şi rezultatele şcolare (Finn şi Zimmer, 2012; Lam et al., 2014; Reeve şi Tseng, 2011; Robu, 2012a; Robu, Robu şi Caranfil, 2014; Tufeanu, 2013; Wang şi Holcombe, 2010), comportamentele deviante pe care elevii le manifestă în mediul şcolii, cum ar fi manifestările disruptive în raport cu atmosfera necesară desfăşurării în condiţii normale a procesului instructiv-educativ la clasă sau indisciplina (Fernandes, Caldeira şi Veiga, 2014; Lam et al., 2014; Robu, 2012a), comportamentele delincvente sau cele de risc (Griffiths, Lilles, Furlong şi Sidhwa, 2012; Hirschfield şi Gasper, 2011) sau stima de sine pe care elevii o manifestă în legătură cu rezultatele pe care le obţin şi succesul de care se bucură în domeniul şcolar (Robu, 2013, 2012a; Sirin şi Rogers-Sirin, 2004).

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

Cât de angajaţi în activitatea şi viaţa şcolară sunt adolescenţii români ?

Şcolaritatea reprezintă o etapă cheie în dezvoltarea oricărui individ uman, întrucât oferă multiple sarcini şi oportunităţi pentru achiziţionarea cunoştinţelor generale, formarea competenţelor cheie referitoare la învăţarea şi activitatea intelectuală, dezvoltarea personalităţii, socializarea şi integrarea pe piaţa muncii. Programele instructiv-educative dezvoltate în sistemul educaţional din România au ca misiune completarea educaţiei pe care copiii şi adolescenţii o primesc în mediul familial, la care se adaugă formarea de noi abilităţi în planul funcţionării cognitiv-intelectuale şi în cel al integrării din punct de vedere social şi profesional, astfel încât tânăra generaţie să fie pregătită pentru a face faţă solicitărilor societăţii contemporane (post-industriale).

O variabilă cheie care contribuie la transformarea misiunii şcolii în indicatori sociali şi economici este reprezentată de gradul participării elevilor la programele educaţionale şi de implicarea acestora în activităţile pe care şcoala le dezvoltă. Gradul participării se traduce prin procentul de copii care încep clasa I şi frecventează continuu şcoala, parcurgând toate treptele şcolare, în acord cu nivelul abilităţilor individuale şi cu rezultatele şcolare. În raport cu această variabilă, nivelul angajamentului în activitatea şi viaţa şcolară reprezintă un factor determinant. Din păcate, situaţia dezastruoasă înregistrată în urma examenelor naţionale de Bacalaureat desfăşurate în ultimii ani, precum şi observaţiile profesorilor şi ale managerilor din sistemul educaţional sugerează că, la ora actuală, în România, avem o problemă importantă în ceea ce priveşte atitudinea pe care adolescenţii o manifestă faţă de pregătirea şcolară şi faţă de instituţia şcolii. Datele din teren (obţinute în cadrul unor anchete pe bază de chestionare desfăşurate în populaţia şcolară de liceu) tind să confirme situaţia de fond, la care ne referim. Astfel, 23.2 % dintre elevii din două instituţii de învăţământ liceal tehnic din Municipiul Iaşi care au participat la o anchetă (N = 323) şi-au exprimat acordul sau acordul total cu afirmaţia potrivit căreia rezolvarea temelor pentru acasă reprezintă o pierdere de timp (cf. Robu, 2010). Conform rezultatelor aceleeaşi anchete, peste 45 % dintre elevii chestionaţi şi-au exprimat acordul sau acordul total cu afirmaţia potrivit căreia poţi să ai succes în viaţă şi fără să te străduieşti din greu la şcoală, în timp ce 44.2 % dintre elevii chestionaţi au declarat că nu le păsa ce credeau profesorii lor despre ei. Datele acestei anchete realizată în populaţia de liceeni au indicat o atitudine neutră (slab diferenţiată) faţă de şcoală pentru 20.7 % dintre elevii investigaţi. În rândul

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

a 612 elevi de clasele IX-XII din mai multe licee teoretice, tehnice şi vocaţionale, s-a înregistrat un nivel moderat al angajamentului în activităţile şcolare – variabilă care a fost măsurată cu o scală multidimensională ce a operaţionalizat aspectele cognitive, afective şi comportamentale (Robu, 2012b). Acest rezultat a fost caracteristic mai ales băieţilor. În cadrul unei alte anchete, mult mai extinse (N = 1168 de elevi din şase licee teoretice, tehnice şi vocaţionale din regiunea Moldovei), am identificat un nivel moderat al angajamentului din punct de vedere cognitiv în activitatea şcolară, respectiv un nivel moderat spre scăzut al dimensiunii agentice referitoare la iniţiativele pe care elevii le au în ceea ce priveşte ajustarea procesului instructiv-educativ desfăşurat la clasă în funcţie de necesităţile lor (date în curs de publicare). În cadrul acestei anchete, angajamentul în activitatea şi viaţa şcolară a fost măsurat cu scala multidimensională (20 de itemi) propusă şi explorată din punct de vedere psihometric de F. H. Veiga (2013). Comparativ cu băieţii (N = 396), fetele (N = 772) au înregistrat medii semnificativ mai ridicate pentru scorurile la dimensiunile cognitivă şi comportamentală ale angajamentului (cu mărimi moderate ale efectului din partea variabilei referitoare la gen), respectiv pentru scorul global.

Posibile explicaţii pentru scăderea angajamentului în activitatea şi viaţa şcolară în rândul adolescenţilor români

Atitudinea faţă de şcoală pe care o manifestă adolescenţii români trebuie corelată cu percepţia populaţiei cu privire la sistemul de învăţământ. Astfel, în ediţia din mai 2003 a Barometrului Opiniei Publice, la iniţiativa şi cu sprijinul financiar al Centrului Educaţia 2000+, au fost incluse mai multe întrebări care au vizat percepţia populaţiei asupra sistemului de învăţământ din România (cf. www.cedu.ro). Dintre cei peste 1500 de respondenţi cu vârste peste 18 ani, peste trei sferturi au considerat că ceea ce se învaţă în şcoală le va folosi tinerilor în viaţă. În schimb, în ciuda aceste opinii pozitive, respondenţii au manifestat tendinţa de a nu percepe educaţia ca pe unul dintre factorii succesului în viaţă, materializat în bunăstarea românilor. Astfel, 56 % dintre participanţii intervievaţi au considerat că majoritatea românilor care au făcut avere au reuşit acest lucru prin încălcarea legilor, 14.4 % au considerat că succesul celor care au făcut avere s-a datorat „relaţiilor", 8.4 % - norocului şi doar 11.5 % - muncii şi meritelor personale. Întrebaţi dacă este important să ai şcoală pentru a avea bani, aproximativ 52 % dintre participanţi au răspuns că acest lucru nu este adevărat. Cu toate acestea, dacă ar avea un copil care a

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

terminat învăţământul obligatoriu (opt sau zece clase), aproximativ 84 % dintre concetăţeni l-ar îndemna să-şi continue studiile. La acea vreme, panorama răspunsurilor oferite de către românii intervievaţi reflecta o anumită vulnerabilitate a imaginii pe care şcoala şi educaţia o aveau în opţiunile de viaţă ale concetăţenilor.

După şapte ani, imaginea şcolii şi încrederea pe care românii o aveau în aceasta păreau şi mai mult afectate, aşa cum a rezultat din datele unui sondaj de opinie privind percepţia publică a şcolii în rândul românilor efectuat de către specialiştii care lucrau în Institutul Român pentru Evaluare şi Strategie/IRES (www.ires.com.ro/arhiva/studii). Iată care au fost principalele concluzii ale acestui sondaj de opinie desfăşurat pe un eşantion de peste 1400 de români cu vârste peste 18 ani şi dat publicităţii în luna septembrie a anului 2010:

Aprecierea generală asupra învăţământului românesc era una negativă. Mulţi dintre românii intervievaţi (61 %) aveau o părere generală proastă sau foarte proastă despre şcoala românească, în timp ce doar 36 % aveau o părere bună sau foarte bună. De asemenea, 61 % dintre respondenţi preferau studiul în străinătate pentru copiii lor. Doar un sfert dintre românii intervievaţi considerau că, în comparaţie cu învăţământul din Uniunea Europeană, sistemul nostru de învăţământ era mai bun, în timp ce 55 % credeau că învăţământul românesc era mai slab. Principalele motive pe care respondenţii le-au invocat pentru a justifica această evaluare negativă au fost legate de caracterul neaplicat al disciplinelor care erau predate în şcoli, lispa de dotare a şcolilor şi calitatea scăzută a actului educaţional.

Învăţământul românesc era perceput ca fiind preponderent centrat pe informaţie şi rupt de realităţile de pe piaţa muncii din România. Astfel, 69 % dintre respondenţi au considerat faptul că învăţământul românesc nu îi pregăteşte pe elevi pentru viaţă, ceea ce demonstrează un caracter formativ scăzut. Această concluzie a fost întărită şi de faptul că 78 % dintre respondenţi au apreciat că învăţământul din România este centrat prea mult pe informaţie şi mai puţin pe formarea de competenţe practice, iar alţi 77 % dintre respondenţii au afirmat că tinerii nu sunt pregătiţi să facă faţă pe piaţa muncii. De asemenea, 95 % dintre participanţi au afirmat că reînfiinţarea şcolilor profesionale sau de meserii este un lucru benefic pentru sistemul de învăţământ şi societatea românească.

Şcoala românească scoate absolvenţi slab pregătiţi şi se confruntă cu o devalorizare a diplomelor în raport cu dinamica pieţii muncii. Ruptura dintre actul educaţional şi cerinţele de pe piaţa muncii (mai ales

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

cele care vizează competenţele într-un anumit domeniu profesional şi cele referitoare la domeniile în care se caută personal calificat) a fost confirmată şi de faptul că 71 % dintre respondenţi au considerat că absolvenţii de facultate sunt slab pregătiţi, iar 77 % au răspuns că diplomele pe care tinerii le obţin nu mai au nici o valoare.

Prestaţia ministrului educaţiei era considerată ca fiind modestă. Într-o proporţie foarte mare (86 %), românii intervievaţi au considerat că schimbările legislaţiei din domeniul educaţiei erau prea frecvente, iar 80 % dintre respondenţi au susţinut că dotarea şcolilor era deficitară. Un alt motiv de reproş la adresa sistemului de învăţământ din România a fost nivelul scăzut al siguranţei în scolile publice (86 %) şi exigenţa scăzută din partea profesorilor (74 %), mai ales în ceea ce priveşte actele de indisciplină (97 %). Ca o confirmare a nevoii de disciplină în şcoala românească, peste 80 % dintre respondenţi au fost de acord cu reintroducerea uniformelor şcolare.

Profesorii erau percepuţi ca fiind prost plătiţi şi relativ slab pregătiţi. Astfel, 80 % dintre românii intervievaţi au considerat că profesorii erau prost plătiţi, iar 51 % au apreciat că profesorii erau slab pregătiţi.

Învăţământul din trecut a fost idealizat şi considerat mai bun faţă de cel din prezent, de vreme ce 86 % dintre participanţii la anchetă au indicat faptul că elevii din ziua de astăzi sunt mai slab pregătiţi decât cei din trecut. Sistemul naţional de evaluare şi selecţie în mediul şcolar a fost considerat ineficient de o mare parte dintre participanţii la sondajul realizat, întrucât 71 % dintre respondenţi au apreciat că trebuie reintrodus examenul de admitere la liceu, iar 79 % au fost de acord cu reintroducerea examenului pentru trecerea în treapta a II-a a liceului.

Apelul la meditaţii sau la ore suplimentare era la modă printre românii intervievaţi. Astfel, 50 % dintre respondenţii care erau părinţi se aflaseră în situaţia de a îmbunătăţi actul educaţional formal, la care proprii lor copii participau în şcoală, prin ore suplimentare (meditaţii). Un motiv serios de îngrijorare pentru apelul la meditaţii era şi faptul că 43 % dintre respondenţi considerau că profesorii nu îşi fac datoria la şcoală.

Un an mai târziu, specialiştii din IRES au efectuat o altă anchetă în rândul a peste 1400 de români, care a inclus aceleaşi întrebări cu cele ale sondajului efectuat în anul 2010. Astfel, s-a descoperit că doar 32 % dintre românii intervievaţi mai aveau o părere bună despre educaţia din România, cu şase procente mai puţin decât în anul 2010 (cf. www.ires.com.ro/arhiva/studii). Aşadar, încrederea generală în sistemul de învăţământ din România scăzuse şi mai mult. Datele sondajului de

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

opinie efectuat în vara anului 2011 au arătat că încrederea românilor scăzuse din luna ianuarie a anului 2011 până în luna septembrie, din cauza rezultatelor proaste pe care elevii de liceu le obţinuseră la sesiunile examenului de Bacalaureat din vara anului 2011. Astfel, dacă în luna ianuarie a anului 2011, 19 % dintre românii intervievaţi credeau că şcoala românească îi pregateşte pe elevi pentru viaţă, în luna septembrie, doar 14 % mai credeau acest lucru. Datele sondajului efectuat în anul 2011 au mai arătat că 54 % dintre respondenţi considerau sistemul de învăţământ românesc ca fiind neperformant, în timp ce opt dintre fiecare zece români care au fost intervievaţi erau de părere că învăţământul românesc era centrat prea mult pe informaţie şi prea puţin pe formarea de competenţe practice (proporţia a rămas relativ neschimbată faţă de cea înregistrată la sondajul efectuat în aceeaşi perioadă, în anul 2010). De asemenea, în anul 2011, a scăzut şi încrederea pe care românii o aveau în calitatea pregătirii profesorilor (astfel, 61 % dintre românii intervievaţi în anul 2011, faţă de 51 % dintre cei chestionaţi în anul 2011, au considerat că profesorii din şcolile româneşti sunt slab pregătiţi). Cu toate acestea, iar acest lucru este îmbucurător, atât în anul 2010, cât şi în anul 2011, opt dintre fiecare zece români care au fost intervievaţi au declarat că, pe ei înşişi, şcoala i-a ajutat să reuşească în viaţă, rezultat care arată că, cel puţin în rândul adulţilor din România, misiunea şcolii se mai bucură încă de acceptare.

În loc de concluzii...

În contextul „faptelor sociale" la care ne-am referit, analiza angajamentului faţă de şcoală în rândul adolescenţilor reprezintă una dintre direcţiile cheie, în efortul de diagnosticare şi înţelegere a stării de lucruri şi în cel de redimensionare a politicilor sistemului educaţional românesc. Rezultatele studiilor întreprinse în populaţia şcolară sugerează faptul că realizarea cu succes a adaptării şcolare reprezintă un factor crucial pentru dezvoltarea ulterioară a copiilor, puberilor şi a adolescenţilor, mai ales în domeniul atitudinii pe care aceştia o exprimă faţă de şcoală şi în cel al succesului în plan şcolar (Tufeanu, 2012). În literatura de specialitate, stimularea motivaţiei faţă de învăţătură în rândul elevilor de toate vârstele, precum şi a angajamentului în activitatea şcolară este considerată ca una dintre direcţiile importante pe care trebuie să se intervină, pentru controlul abandonului şcolar şi a comportamentelor indezirabile pe care elevii le manifestă în mediul şcolar, precum şi pentru ameliorarea rezultatelor şcolare slabe (mergând de la subrealizare parţială până la repetenţie), mai ales în cazul elevilor care au un potenţial şcolar

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

bun sau foarte bun. Astfel, datele studiilor sugerează că, în rândul elevilor care au potenţial cognitiv-intelectual de nivel superior (mergând până la supradotare), subrealizarea în plan şcolar (adică discrepanţa accentuată dintre nivelul aşteptat al realizării în plan şcolar, aşa cum rezultă acesta în baza rezultatelor la testele standardizate de achiziţii sau la probele care vizează abilităţile cognitive sau intelectuale şi nivelul actual al realizării în plan şcolar, aşa cum rezultă din notele obţinute de către un elev sau din evaluările profesorilor) tinde să aibă la bază, printre predictorii semnificativi, şi nivelul scăzut al angajamentului în activităţile şcolare (Tufeanu, 2013).

Rezultatele studiilor care se interesează de analiza variabilelor ce facilitează angajamentul în activitatea şi viaţa şcolară în rândul adolescenţilor, precum şi de analiza modalităţilor prin care pot fi crescute motivaţia faţă de activitatea de învăţare şi angajamentul faţă de instituţia şcolii şi programele educaţionale pe care aceasta le dezvoltă vor servi în eforturile de redimensionare a obiectivelor strategice, conţinuturilor educaţionale, precum şi a modalităţilor operaţionale de realizare a educaţiei, în acord cu noile exigenţe ale societăţii bazată pe dezvoltarea continuă a competenţelor individuale.

Bibliografie

Appleton, J. J., Christenson, S. L., & Furlong, M. J. (2008). Student engagement with school: Critical conceptual and methodological issues of the construct. *Psychology in the Schools*, 45 (5), 369-386.

Fernandes, H. R., Caldeira, S. N., Veiga, F. H. (2014). Envolvimento do aluno na escola e comportamento disruptivo. *Revista Ibero-Americana de Educação*, 66 (versiune digitală). Document disponibil pe http://www.rieoei.org.

Finn, J. D., & Zimmer, K. S. (2012). Student engagement: What is it? Why does it matter? In S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of Research on Student Engagement* (pp. 97-131). New York: Springer.

Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74 (1), 59-109.

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

Griffiths, A.-J., Lilles, E., Furlong, M. J., & Sidhwa, J. (2012). The relations of adolescent student engagement with troubling and high-risk behaviors. In S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of Research on Student Engagement* (pp. 563-584). New York: Springer.

Hirschfield, P. J., & Gasper, J. (2011). The relationship between school engagement and delinquency in late childhood and early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 40 (1), 3-22.

Lam, S.-f., Jimerson, S., Wong, B. P. H., Kikas, E., Shin, H., Veiga, F. H., Hatzichristou, C., Polychroni, F., Cefai, C., Negovan, V., Stanculescu, E., Yang, H., Liu, Y., Basnett, J., Duck, R., Farrell, P., Nelson, B., & Zollneritsch, J. (2014). Understanding and measuring student engagement in school: The results of an international study from 12 countries. *School Psychology Quarterly*, 29 (2), 213-232.

Reeve, J., & Tseng, C. (2011). Personal agency as a fourth aspect of students' engagement during learning activities. *Contemporary Educational Psychology*, 36 (4), 257-267.

Robu, V. (2013). Perceived social support, school engagement, and school adjustment among adolescents: Testing a structural model of relationships. *Romanian Journal of School Psychology*, 6 (11), 7-29.

Robu, V. (2012a). Angajamentul faţă de şcoală şi adaptarea la solicitările şcolare în rândul elevilor de liceu. În A. Gugiuman (Coord.), *Idei şi valori perene în ştiinţele socio-umane. Studii şi cercetări* (Tom XVII, pp. 363-381). Cluj-Napoca: Editura Argonaut.

Robu, V. (2012b). Antecedents of school engagement among Romanian adolescents. *Romanian Journal of School Psychology*, 5 (10), 15-46.

Robu, V. (2010). Valenţa şi faţetele atitudinii faţă de şcoală a elevilor. *Psihologie. Revistă Ştiinţifico-Practică* (Editată de Asociaţia Psihologilor Practicieni din Republica Moldova), 4, 17-27.

Robu, V., Robu, I.-E., Caranfil, N.-G. (2014). Gen şi rezultate şcolare în rândul adolescenţilor: rolul mediator al angajamentului şcolar şi al conştiinciozităţii. În M. N. Turliuc (Coord.), *Gen şi diferenţe de gen în studii empirice* (pp. 267-283). Iaşi: Institutul European.

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.

Sirin, S. R., & Rogers-Sirin, L. (2004). Exploring school engagement of middle-class African American adolescents. *Youth & Society*, 35 (3), 323-340.

Tufeanu, M. (2013). The relationship between academic underachievement and engagement in school among adolescents. În vol. *I Congresso Internacional Envolvimento dos Alunos na Escola: Perspetivas da Psicologia e Educação. Livro de Programa e Resumos* (p. 336) Lisboa: Instituto de Educação da Universidade de Lisboa.

Tufeanu, M. (2012). Academic underachievement of contemporary adolescents: Meanings and causes explanations. *Romanian Journal of School Psychology*, 5 (10), 55-75.

Veiga, F. H. (2013) Envolvimento dos alunos na escola: elaboração de uma nova escala de avaliação [Students' engagement in school: Designing a new assessment scale]. *International Journal of Developmental and Educational Psychology*, 1 (1), 441-450.

Wang, M.-T., & Holcombe, R. (2010). Adolescents' perceptions of school environment, engagement, and academic achievement in middle school. *American Educational Research Journal*, 47 (3), 633-662.

Referinţe electronice

www.cedu.ro
www.ires.com.ro/arhiva/studii

Sandovici, A., Robu, V. (2014). Engagement in School Activity and Life Among Romanian Adolescents [Angajamentul in activitatea si viata scolara in randul adolescentilor romani]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 69-79.